

JOUNI AVELIN

Empathy Sucks!

Salley Vickers esittelee helmikuun alussa *The Guardian*issa Yalen yliopiston psykologian professorin Paul Bloomin teoksen *Against Empathy. The Case for Rational Compassion* (2016)¹. Nimi on kiteytys itse teoksesta: empatian sijaan tarvitaan rationaalista myötätuntoa. Sikäli kuin empatia ymmärretään asettumisena toisen nahkoihin, se voi johtaa myös moraalisesti kyseenalaiseen toimintaan, sillä toisin kuin yleensä uskotaan, myös psykopaatit voivat jakaa muiden tunteita – ja siksi he ovatkin erinomaisia kidutuksen jalossa taidossa. Bloomin mielestä empatia on ”surkea moraalinen ohjenuora” lähestulkoon kaikilla elämänalueilla. Empatia suosii yhtä muiden kustannuksella ja voi lietsoa väkivaltaa, sillä ”empatia läheisimpiämme kohtaan on mahtava voima, joka voi johtaa sotaan ja julmuuksiin muita kohtaan”.

Silti empatiaan törmää kaikkialla. Bloomin laskujen mukaan Amazonissa on kaupan ainakin 1 500 teosta, joiden otsikossa tai alaotsikossa esiintyy sana empatia. Empaattinen ihminen on malli-ihminen.

Kukaan ei kuitenkaan pelasta hukkuvaa lasta empatian vuoksi (vaan siksi, että se on oikein), eikä empatia ole välttämätöntä edes hyväntekeväisysoitoimmassa. Empatian vallassa toimiva lääkäri olisi ympäristölleen vaaraksi.

Empatia kaventaa näköpiiriämme. Bloomin mukaan tutkimukset osoittavat, että tunnemme empatiaa vahvemmin sellaisia ihmisiä kohtaan, joita pidämme vihattävinä tai jotka muistuttavat meitä itseämme. Järkevä myötätunto riittää. Mitään emotionaalista samaistumista ei tarvita.

Vickers puolestaan vetoaa tutkimuksiin, joiden mukaan lapset tuntevat toisia lapsia kohtaan pikemminkin sympatiaa kuin empatiaa. Vickers onkin valmis hylkäämään koko empatian käsitteen. Pärjäämme aivan mainiosti sympatialla. Tällöin emme väitä tietävämmme, mitä ja miten toinen tuntee. Mutta eikö Vickersin näkemys pikemminkin vahvista empatiaa *etiikan* käsitteenä? Empatiaa aikuisille, sympatiaa lapsille? Näin empatia olisi osa rationaalisuutta ja sympatia sitä luontaisempaa. Sillä mitä olisi etiikka ilman rationaalisuutta?

*New York Times*issa Bloomin teos esiteltiin jo kaksi kuukautta aikaisemmin². Jennifer Senior toteaa, että Bloom siteeraa hyväksyvästi Adam Smithin kehoitusta, jonka mukaan ”kell’ onni on, se onnen kätkeköön” (Eino Leinon versio näkemyksestä), koska yhden onni on toisen kateus. Seniorin mukaan reaktio on kuitenkin empaattinen, sillä tilanteessa ennakoidaan toisen kateutta. Siten Bloomkaan ei ole täysin vapaa empatiasta.

Ja jos empatiasta onkin ylitarjontaa, samaa ei voi sanoa rationaalisuudesta. Toista on annosteltu kauhalla, toista teelusikalla. Poliitikassakaan rationaalisuus ei erityisesti kuki, päinvastoin: ”Poliittisilla näkemyksillä ja käsityksillä urheiluseuroista on kiinnostava yhteys – *ne eivät todellisuudessa vaikuta mihinkään*. Jollei ole pienen ja tehokkaan yhteisön jäsen, uskomuksilla ei ole mitään vaikutusta maailmaan.”

Onko Bloomin näkemys pelkästään hämmäntävä vai peräti outo? Ja mikä Bloomin näkökannassa on psykologiaa ja mikä etiikkaa?

Viitteet & Kirjallisuus

- 1 Salley Vickers, *Against Empathy* by Paul Bloom. *The Empathy Instinct* by Peter Bazalgette. *The Guardian* 6.2.2017. Verkossa: theguardian.com/books/2017/feb/06/against-empathy-paul-bloom-the-empathy-instinct-peter-bazalgette-review.
- 2 Jennifer Senior, 'Against Empathy,' or the Right Way to Feel Someone's Pain. *New York Times* 6.12.2016. Verkossa: nytimes.com/2016/12/06/books/review-against-empathy-paul-bloom.html?_r=2.

ravintola

Telakka

Tullikamarin aukio 3 | 33100 Tampere
03 225 0700 | fax. 03 225 0740
carneval@telakka.eu | www.telakka.eu